

comentaris literaris

per Josep Palomero i José Miguel Segura

ERNEST MARTÍNEZ FERRANDO

Obra narrativa completa

Edició: **Vicent Alonso**
Editorial:
Institució Alfons el Magnànim - IVEI
València, 2021
Pàgines 1000
Narrativa

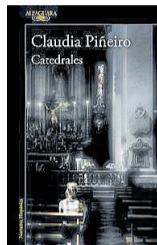
Per fi trobem reunida, en una magnífica i acurada edició de la Biblioteca d'Autors Valencians que dirigeix Enric Sòria, tota l'obra narrativa d'Ernest Martínez Ferrando, arxiver reputat, que fou director de l'Arxiu de la Corona d'Aragó i, per tant, veí de Barcelona, on tingué ocasió de tractar els escriptors catalans de la seua època i de polsar l'evolució de la producció literària. En la present obra, que compta amb un estudi introductor del professor Vicent Alonso, principal especialista en l'obra de Martínez Ferrando, es reuneixen tots els seus títols esparsos. Els principals: *El farsant i l'enamorada* (1919), *Històries i fantasies* (1924), *Una dona s'atura en el camí* (1935), *Primavera inquieta* (1947), *Les llunyanyes suggestives* (1952), *L'altre geperut i alguns contes més* (1963), més un parell d'apèndixs.

Com ha indicat Alonso, Martínez Ferrando va ser el narrador valencià més important de la primera meitat del segle XX, un autor de referència per haver sigut capaç d'escriure contes amb un tractament modern, i per haver produït una narrativa de ficció deutora d'una ferma intenció autobiogràfica, tenint com a marc la València de principis del segle XX, paisatges i ambients que li van servir d'inspiració. **JP**

CLAUDIA PIÑEIRO

Catedrales

Editorial:
Alfaguara
Barcelona, 2021
Pàgines 333
Novel·la

Guardonada amb el premi Dashiell Hammett i el premi a la millor novel·la del Festival València Negra, *Catedrales* és una novel·la amb una dedicatòria més que suggeridora que gira entorn d'un tema que sembla recurrent en aquesta estupenda escriptora amb un to directe, dur i valent, sense més concessions que les que imposa la naturalesa literària del discurs narratiu.

Organitzada en set parts, ací se'ns conta una única història a través de les veus dels set personatges que participen en major o menys mesura en ella: Embolica, Mateo —les envergades del qual van creixent pàgina a pàgina—, Marcela, Elmer, Julián, Carmen —personatges aquests dos als qui li succeeix una cosa semblant però amb una evolució de signe contrari— i Alfredo. Tots ells parlen d'una mort, la d'Ana, una adolescent el cadàver de la qual va aparèixer esquarterat i carbonitzat, d'una absència amb la qual tots han hagut de viure millor o pitjor i d'una impunitat aparentment absoluta després de l'estrepitós fracàs de les investigacions policials practicades en el seu moment. Però l'absència i la impunitat que van seguir a l'assassinat d'Ana tenen —com tot en la vida— les seues hores contades, màxima-

ment quan Alfredo, un personatge en segon pla durant tot el relat, alça la veu quan assumeix que està massa prop de la mort per a condemnar a uns i redimir a uns altres, per a posar tots els punts sobre les is a la paraula «culpable» i per a descobrir que després de la culpabilitat de l'assassí —mera covardia, com acostuma a succeir— s'amaga una altra culpabilitat més perillosa i nociva si cap: la culpabilitat dels intransigents, la dels integristes i la dels còmpliques acovardits, sotmesos a creences imposades i veritats compartides que no ho són; es tracta, més aviat, de mentides interessades que des de sempre acaben condicionant la privacitat i la llibertat de les persones en nom de la família, de la pàtria o d'altres classes de comunitats...

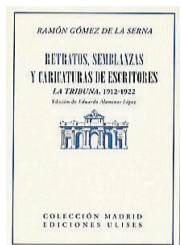
El mestratge de Piñeiro aconsegueix que ens coste deixar la lectura de la novel·la a mig fer perquè el relat està construït en un *in crescendo* constant en el qual unes veus acaben completant els silencis deixats per altres veus. L'encreuament de perspectives, de les sensibilitats i insensibilitats dels personatges enriqueix la visió que el lector aconsegueix en finalitzar la lectura del llibre: una visió complexa de la vida, de les creences, de les soledats, dels afectes i des-afectes, dels moments feliços i infeliços que s'enfilen al llarg de l'existència de qualsevol ésser humà, on qualsevol veritat absoluta i qualsevol imposició en la nostra consciència no és més que la disfressa de la por. Por a la soledat, por a la mort o fins i tot por a la por.

Incòmoda i atrevida, compromesa i sense compromisos previs, *Catedrales* apel·la a la consciència dels qui la lligen en una magistral simbiosi d'ètica i estètica —com dirien els clàssics— amb moments en els quals la duresa del narrat es converteix en vertadera poesia. Com la de Mateo sintetitzant la seua pròpia història no podent dir més dient menys. No ho dubten, és una aposta segura. **JMSR**

RAMÓN GÓMEZ DE LA SERNA

Retratos, semblanzas y caricaturas de...

Edició: **Eduardo Alaminos López**
Editorial:
Ediciones Ulises
Madrid, 2021
Pàgines 402
Biografies

Ramón Gómez de la Serna, la imatge més divulgada del qual és la de la tertúlia del Café Pombo del carrer Carretas de Madrid, quadre que va pintar Gutiérrez Solana en 1920, va ser molt admirat en la seua època per les seues sensacionals ocurrències relacionades amb la creació literària i les activitats d'escriptors i publicistes. Escriptor poc convencional relacionat amb els moviments avantguardistes de les primeres dècades del segle XX, se l'ha destacat com a autor de gregueries, una sèrie d'aforismes, sentències i ocurrències de gran originalitat. Però va escriure molt més, en tots els gèneres: obres de teatre, assajos, novel·les, articles de periòdic i, en fi, biografies i semblances, com les que conformen la present selecció que procedeixen de *La Tribuna*, periòdic de Madrid que es va publicar entre 1912 i 1922.

L'editor d'aquesta antologia ha compendiat els passatges d'aquests articles en els quals Gómez de la Serna va retratar diversos escriptors de la seua època, la qual cosa ens dona l'oportunitat de recordar-los com si els haguérem conegut; es tracta, entre molts altres, d'Azorín, Fernando de los Rios, Marinetti, Salvat-Papasseit, Pío Baroja, Eugenio Noel, Unamuno, Marañón, Ortega, Blasco Ibáñez. **JP**

destacamos...

Una única frase para condensar toda una vida

Contarlo todo, como si en realidad no sucediera nada. O más bien, narrar los acontecimientos que marcan una vida, sin que lo parezca. Así podría empezar uno a reflexionar sobre *Huesos de sol* (**Sexto Piso**), de **Mike McCormack**, tras haber leído esa especie de monólogo interior o soliloquio de su protagonista, Marcus Conway. Como punto de partida, no es del todo malo, creo yo.

Hay más, mucho más, claro está. Imposible pasar por alto el modo en que el autor irlandés narra esta historia: a partir de una única frase que parece no tener fin. Sí, no hay puntos en este relato, solo algunas comas y pequeños saltos que permiten al lector tomar un poco de aire para seguir las cavilaciones de un ingeniero civil, quien parece haber sido tocado por la varita proustiana, intercambiando la célebre magdalena mojada en un té caliente por un sándwich y un vaso de leche.

Como si se tratase de una epifanía, y si-

guiendo la estela de esa escuela extraordinaria fundada por **Laurence Sterne** y su célebre caballero Tristram Shandy, Conway comienza su particular periplo u odisea por su pasado, intentando descifrar las claves de sus pequeños fracasos como padre y esposo, también como hijo, como ser humano en definitiva, al tiempo que rememora episodios con los que da buena cuenta de lo fascinante, a la par que absurdo, que es este mundo.

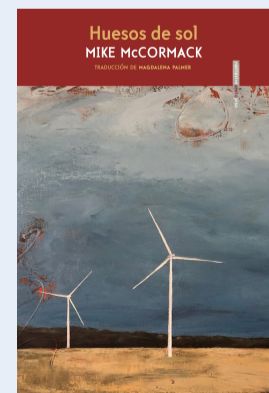
Es, precisamente, ese análisis sobre el desmoronamiento o declive de la sociedad, fruto en realidad de una crisis moral sin precedentes —nunca antes, a mi entender, ha habido tanta confusión y desencanto, pues nunca antes la humanidad ha sido más letrada y consciente de su entorno y sus problemáticas, como ahora—, lo que logra conquistarme, quizá porque tiendo a cierto nihilismo, no sé si radical. Pero es en esos pensamientos donde extraigo el mayor jugo de esta historia: «[...] pese

a nuestra soledad, formamos parte de un drama humano más amplio y que en eso consiste la auténtica camaradería...». He aquí la magia, o el néctar que necesitaba para dejarme llevar a lo más hondo de este personaje y de este autor que hace de lo particular algo universal, donde uno viaja de lo más íntimo y personal a un común manifiesto. Todo ello, insisto, como si en realidad no sucediera nada, o más bien, como si la complejidad de toda una vida pudiera comprimirse, condensarse a una mínima expresión, a una «simple» frase.

Huesos de sol habla de la familia, de un sentido de pertenencia a un territorio en concreto, de un entorno, versa sobre política y ecología, sobre la mala praxis que todos y cada uno de nosotros practicamos y dejamos que se practique, se ocupa del arte, de la intimidad de una pareja, de una familia, de los constantes equilibrios que uno ha de procurar mantener para hacer más plácida la convivencia... Existe en toda la novela una gran hondura que nos hace comprender que no hay que ir más allá de lo humano, de sobrepasar lo humano, sino de intentar comprender qué nos hace, en realidad, humanos. Es entonces cuando uno se da cuenta de que en lo cotidiano, en esos pequeños gestos, existe el milagro, discurre la vida. **ERIC GRAS**

MIKE MCCORMACK

Huesos de sol

Traducción: **Magdalena Palmer**
Editorial: **Sexto Piso**
Madrid, 2021
Pàgines 240
Narrativa